

L'aplec de Sant Llorenç de Sous

La particularitat de Sous és que és un poble i alhora parròquia, avui sense habitants, del municipi d'Albanyà, lligat al monestir benedictí de Sant Llorenç del Mont, que ja consta documentat l'any 872. Els monjos que hi residien van ser els propagadors de la devoció mariana erigint el santuari de la Mare de Déu del Mont al segle XIV. Se sap, arran d'una visita del bisbe de Girona, que l'any 1322, residien al monestir vuit monjos. La decadència del cenobi començà pels volts de la dècada de 1420 amb la disminució dels ingressos i també pels danys produïts pels terratrèmols que afectaren la zona els anys 1427-1429. El 1438 només hi residien dos monjos. El 1592 va ser annexionat al monestir de Sant Pere de Besalú i a partir d'aleshores l'església funcionà només com a parròquia de Sous, de manera que el monestir passà a dir-se Sant Llorenç de Sous.

L'any 1833 es construí l'actual església a les dependències de l'antiga sala capitular. Va gaudir d'una bona restauració, les obres de la qual van ser inaugurades pel bisbe Francesc el 10 d'agost del 2013. Des d'aleshores, l'aplec de sant Llorenç –el 10 d'agost– s'ha viscut sempre en aquest temple i no al santuari del Mont, com antany. La missa és a les 12, i després se celebra un dinar de germanor al restaurant del santuari.

Mn. Jacint Verdaguer va viure l'aplec en aquesta església del monestir l'any 1884 amb motiu de la seva estada al Mont. Ho detallava d'aquesta manera a l'obra *L'ermita del Mont*: «La festa major de Sous, que acabo de veure el dia de sant Llorenç, ha estat ben senzilla. Els seus parroquians

hi eren tots amb alguns convidats cadascú, no omplien pas un terç de la reduïda església. Aqueixa és ben esbalandrada i pobra; però la pabordessa l'ha escombrada per la festa, l'ha regada i hi ha escampat una faldada d'espígol que ha collit venint de casa seva. [...] Els sacerdots veïns, el senyor rector, ajudat de pagesos i pastors, han cantat l'ofici. A l'ofertori, l'obrer s'ha presentat al temple amb una coca rodona, més ampla que un plat regular, voltada d'altres nou coques petites com el puny, totes elles amb un brot d'alfàbrega plantat al mig, com un arbre petit que li donava flaire i bellesa. Les ha pujades al cor dins un paner cobert amb un mocador blanc brodat, i a mi m'ha tocat la sort de beneir-les [...]. A l'últim Evangelí n'ha posat un a cada banda de l'altar per al celebrant i l'acòlit; n'ha donat un a cada sacerdot i seglar dels qui érem al cor, i la coca grossa ha estat repartida entre els fidels, a petits bocins, en fer-los besar la pau».

En aquella època Sous tenia parroquians, «cinc focs (cases), esgarriats per la muntanya», tot i que el mateix Verdaguer advertia que «és l'indret de Catalunya en què he vist gent de més llarga vida. Als voltants de la muntanya abunden els vells de vuitanta i noranta anys, i en ella mateixa hi ha una dona de cent tres, que va a missa encara per les seves cames, i tras-teja per allí com una daina». Tota la bellesa del monestir ja aleshores estava tapada per la deixadesa. El poeta definia el cementiri com un «bosc de saüquers, ortigues i canyes, que s'han ensenyorit veient que no hi entra mai cap difunt a pledejar-los la terra». Per sort, a mitjan dècada de 1980 va començar la restauració que avui podem veure esplendorosament.

«Al veïnat de Sous, Maria us lloà un poble fidel. Sant Llorenç el protegia, Vós el fèieu pujar al cel» (Goigs en honor a sant Llorenç de Sous).

ÀNGEL RODRÍGUEZ VILAGRAN